

فصل پنجم

توانمندی‌های استان خراسان جنوبی

درس دوازدهم قابلیت‌ها و جاذبه‌های گردشگری استان

رابطه علم جغرافیا با گردشگری چیست؟ بحث کنید.

دانش آموز عزیز، آیا می‌دانید امروزه صنعت گردشگری پاک‌ترین صنعت رو به رشد و تکامل است و درآمدهای سرشاری را نصیب کشورها می‌کند.

موقعیت طبیعی و جغرافیایی منطقه از قبیل کوه‌های مرتفع، دره‌های بیلاقی، آبشارها، غارها و چشمه‌های آبگرم معدنی و اشکال فرسایش بیابانی، و از سوی دیگر اماکن و عمارت‌های تاریخی (مانند باغ موزه‌ها، قلعه‌ها، کاروانسراها، آب‌انبارها، یخدان‌ها، مساجد، حسینیه‌ها و امامزاده‌ها، بندهای قدیمی و سدها، بادگیرها و ...) جایگاه ویژه‌ای به استان ما در صنعت گردشگری داده است. جاذبه‌های گردشگری استان خراسان جنوبی به دو گروه جاذبه‌های تاریخی – فرهنگی، مذهبی و جاذبه‌های طبیعی دسته‌بندی می‌شود.

الف) جاذبه‌های تاریخی – فرهنگی، مذهبی استان

جاذبه‌های تاریخی – فرهنگی که منشأ انسانی دارند، در دو بخش طبقه‌بندی شده‌اند.

۱- آثار و بناهای تاریخی

۲- اماکن مذهبی و موزه‌ها

* آیا می‌دانید باغ موزه و عمارت اکبریه در بیرجند تنها اثر ثبت شده جهانی در استان خراسان جنوبی است؟ پیشنهاد می‌کنیم با همکاری دبیر خود از این بنای تاریخی بازدید کرده، گزارش تهیه کنید.

شکل ۱-۱۲- باغ موزه و عمارت اکبریه بیرجند

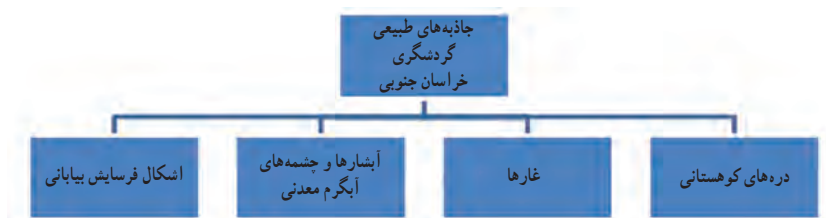

فعالیت گروهی ۱-۱۲ ✓

- ۱- در مورد هر یک از جاذبه‌های گردشگری ذکر شده، عکس، فیلم و مطلب تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.
- ۲- برای این که صنعت گردشگری کمترین آسیب را به محیط طبیعی وارد کند، شما چه راهکارهایی را پیشنهاد می‌کنید؟

ب) جاذبه‌های طبیعی استان

* با در نظر گرفتن شکل ۱۲-۲- بگوئید که مهم ترین جاذبه‌های طبیعی گردشگری شهرستان محل زندگی شما چیست؟

شکل ۱۲-۲- تقسیم‌بندی جاذبه‌های طبیعی استان خراسان جنوبی

فعالیت گروهی ۲-۱۲ ✓

- ۱- با توجه به ویژگی‌های جغرافیایی و فرهنگی استان خراسان جنوبی برای توسعه صنعت گردشگری در این استان، چه راهکارهایی را پیشنهاد می‌کنید؟
- ۲- تفاوت جاذبه‌های تاریخی - فرهنگی، مذهبی با جاذبه‌های طبیعی را بیان کنید.
- ۳- نقش جاذبه‌های گردشگری استان را در اشتغال و درآمد بررسی کنید. پیشنهاد می‌کنیم این فعالیت در قالب مقاله انجام شود.

اکنون برای آشنایی بیشتر، مناطق نمونه گردشگری استان عزیزمان را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

مناطق نمونه گردشگری خراسان جنوبی

● منطقه نمونه گردشگری بشرویه : آیا می‌دانید تنها موزه شخصی کشور در

شهر بشرویه است؟

توانمندی‌های استان

وسعت منطقه بیش از ۵۰۰ هکتار است و بخش مرکزی آن امامزاده هوگند می‌باشد. بافت قدیم شهر بشرویه که متأثر از عوامل اقلیمی و طبیعی کویر است، باعث شکل‌گیری نوع خاصی از معماری شده است. کوچه‌های پریپ‌وخم، نماهای کاه‌گلی، سقف‌های گنبدی و بادگیرها از جمله آنها به‌شمار می‌رود.

جدول ۱-۱۲- جاذبه‌های گردشگری شهرستان بشرویه

جاذبه‌های طبیعی	جاذبه‌های تاریخی - فرهنگی، مذهبی
آشکال فرسایش بیابانی کویر نمک، کال سرند، خداآفرید، منطقه عنج و سنج	خانه مستوفی، مسجد، مدرسه علمیه و حمام میان ده، باغ خان، قلعه دختر، قلعه و امامزاده هوگند، آسیاب‌ها، کاروانسرای سنگی خوشاب، چارگنبد و منگال، موزه مردم‌شناسی

شکل ۴-۱۲- بوستان شهری بشرویه

شکل ۳-۱۲- بادگیرهای بشرویه

شکل ۶-۱۲- امامزاده هوگند بشرویه

شکل ۵-۱۲- قلعه دختر

● **منطقه نمونه گردشگری بند دره در بیرجند :** در فاصله دو کیلومتری شهر بیرجند در منطقه ای کوهستانی رشته کوه باقران واقع شده است و ۱۵۰ هکتار وسعت دارد. جاذبه های گردشگری منطقه نمونه گردشگری بند دره به طور کلی برگرفته از طبیعت منطقه است. وجود کوه های بلند همراه با دره های سرسبز و برخورد از آب این منطقه را به عنوان مهم ترین تفرجگاه شهر بیرجند معرفی می کند.

جدول ۲-۱۲- جاذبه های گردشگری در بیرجند

جاذبه های طبیعی	جاذبه های تاریخی - فرهنگی، مذهبی
دره های بیلاقی باقران، آبشارهای چهارده و گیوک، غار دختر	ارگ کلاه فرنگی، قلعه بیرجند، عمارت های شوکت آباد، رحیم آباد و اکبریه، بند دره، عمرشاه (امیرشاه) و عشاق، یخدان بهلگرد و رحیم آباد، مدرسه شوکتیه، موزه اکبریه، آب انبارها غینو و کاروانسراها ...

شکل ۸-۱۲- بنددره بیرجند

شکل ۷-۱۲- ارگ کلاه فرنگی بیرجند

شکل ۱۰-۱۲- خانه فرهنگ بیرجند

شکل ۹-۱۲- مدرسه شوکتیه بیرجند

توانمندی‌های استان

شکل ۱۲-۱۲- سنگ نگاره کال جنگال بیرجند

شکل ۱۱-۱۲- هتل کوهستان بند عمرشاه (امیرشاه) بیرجند

جدول ۳-۱۲- جاذبه‌های گردشگری در خوسف

جاذبه‌های طبیعی	جاذبه‌های تاریخی - فرهنگی، مذهبی
روستای ییلاقی ریچ، آب گرم لوت، منطقه آرک گرونک	مسجد جامع خوسف، آرامگاه ابن حسام، کال جنگال، خانه تاجور، خانه تاریخی غفاری روستای آرک، خانه مالکی (خوسف)، قلعه قدیمی خوسف، آب انبار و بافت تاریخی روستای خور

شکل ۱۴-۱۲- بافت تاریخی روستای خور شهر خوسف

شکل ۱۳-۱۲- خانه تاجور شهر خوسف

شکل ۱۶-۱۲- آرامگاه ابن حسام در شهر خوسف

شکل ۱۵-۱۲- روستای آرک شهر خوسف

● منطقه نمونه گردشگری درخش و آسیابان (قهستان)، روستای هدف گردشگری درمیان و فورگ در شهرستان درمیان :

این منطقه در شهرستان درمیان در ۷۰ کیلومتر محور بیرجند - درمیان - زیرکوه واقع شده است و یکی از قدیمی ترین نقاط استان خراسان جنوبی محسوب می شود. اهمیت آن بیشتر از لحاظ جاذبه های تاریخی و فرهنگی است؛ هرچند دارای مناطق ییلاقی با درختان و باغات سرسبز می باشد و روستاهای هدف گردشگری درمیان و فورگ در مسیر جاده اسدیه به سریشنه و بیرجند واقع شده است.

جدول ۴-۱۲- جاذبه های گردشگری شهرستان درمیان

جاذبه های تاریخی - فرهنگی، مذهبی	جاذبه های طبیعی شهرستان
قلعه فورگ، درخش، حسن صباح، طبس مسینا، مسک، مسجد جامع درخش و هندوالان، آسبادهای طبس مسینا، امامزاده سلطان ابراهیم رضا	دره های ییلاقی مومن آباد، گزند، آبگرم آواز گزیک، درخت کهنسال دوشنگان

شکل ۱۸-۱۲- امامزاده سلطان ابراهیم رضا

شکل ۱۷-۱۲- قلعه فورگ درمیان

شکل ۱۹-۱۲- درخت هزار ساله دوشنگان

توانمندی‌های استان

● **منطقه نمونه گردشگری مصعبی کریمو در سرایان** : این منطقه با وسعتی حدود ۵۲۶ هکتار درحد فاصل روستای مصعبی و کریمو شهرستان سرایان قرار دارد. که دارای آب و هوای مطلوب و چشم‌انداز طبیعی زیباست.

جدول ۵-۱۲- جاذبه‌های گردشگری شهرستان سرایان

جاذبه‌های طبیعی	جاذبه‌های تاریخی - فرهنگی، مذهبی
دره‌های ییلاقی کریمو(مصعبی)، زا بروبادامشکی، سبز رود، بیشه و اسپید کوه، چشمه علوی، علی‌آباد، رودهن، کلاته سیف، آمین، بوسی، خاور، پیراباذر، غارژدها(بتون)، اشکال فرسایش بیابانی در سه قلعه، درخت چنار کهنسال چرمه،	قلعه قلاع و سه قلعه، رباط حوض حاجی، کاروانسرای مورشک و سفلی، آب انبارچرمه و محمدباقر آیسک، آسیاب‌های آبی چرمه، آیسک و مصعبی، ارگ و بادگیر سه قلعه، امامزادگان؛ سلطان مصیب، سلطان ابوالقاسم، کریم شاه، قاسم‌آباد، مسجد جامع و مقبره توران شاه سرایان، محوطه تاریخی کله کوب آیسک

شکل ۲۰-۱۲- دره ییلاقی کریمو و مصعبی سرایان

شکل ۲۱-۱۲- کاروانسرای سرایان

جدول ۱۲-۶- جاذبه‌های گردشگری در زیرکوه

جاذبه‌های طبیعی	جاذبه‌های تاریخی - فرهنگی، مذهبی
دره‌های ییلاقی آهنگران و کوه سیاه، غارهای بمرود، غار پهلوان و استند، درختان کهنسال سرو و چنار مولید، میرآباد، آبیز با قدمتی بیش از ۲۰۰۰ سال، منطقه‌ی شکار ممنوع شاسکوه، روستای ییلاقی آبیز، افین و مزارع زعفران (طلای سرخ)	مسجد جامع افین، قلعه‌های اسفاد، آهنگران، حسن بایخان شاهرخت، قلعه کوه آبیز، رباط‌های زردان، بند سردوان، شهر باستانی یزدویه (یزدان)، سد حاجی آباد، سد فخران، بند تاریخی تجنود، آسیاب افین

شکل ۱۲-۲۲- غار پهلوان شهرستان زیرکوه

شکل ۱۲-۲۳- قلّه میلاد شاسکوه شهرستان زیرکوه

شکل ۱۲-۲۴- کویر همت آباد شهرستان زیرکوه

شکل ۲۵-۱۲- گریه شنی در حال انقراض شهرستان زیرکوه

● **روستاهای هدف گردشگری چنشت و ماخونیک در سریشیه:** روستای هدف گردشگری چنشت در ۳۵ کیلومتری شهر مود واقع شده است و از نظر جاذبه‌های طبیعی و تاریخی - فرهنگی اهمیت خاصی دارد اما روستای ماخونیک در محور سریشیه به دُرح قرار دارد. و بیشتر از اهمیت تاریخی برخوردار است.

جدول ۷-۱۲- جاذبه‌های گردشگری شهرستان سریشیه

جاذبه‌های طبیعی	جاذبه‌های تاریخی - فرهنگی، مذهبی
غارهای چنشت، چهل دختر و چهل چاه، دره‌های بیلاقی در مناطق کوهستانی، آب ترش	قلعه باستانی مود، قلعه عمارت مود، مسجد جامع پخت، مود و مسجد گنجی، خانه یآوری، امامزادگان بی بی زینب خاتون وسید حامدعلوی، رصدخانه دکتر مجتهدی، سد برکوه

شکل ۲۶-۱۲- غار چنشت

شکل ۲۸-۱۲- قلعه باغ شهرمود

شکل ۲۷-۱۲- رصدخانه دکتر مجتهدی

● مناطق نمونه گردشگری خرو، اصفهک و نای بند طبس : شهرستان زیارتی - سیاحتی طبس با پیشینه تاریخی می تواند به یکی از قطب های گردشگری استان خراسان جنوبی تبدیل شود و باعث شکوفایی اقتصاد منطقه گردد.

جدول ۸-۱۲- جاذبه های گردشگری در طبس

جاذبه های تاریخی - فرهنگی، مذهبی	جاذبه های طبیعی
باغ گلشن، بارگاه امامزاده حسین بن موسی الکاظم، سد کریت، سد نهرین، قلعه اسماعیلیان، مزار پیر حاجات، کاروانسرای کلمرد، کاروانسرای خان، ارگ حکومتی	منطقه حفاظت شده نای بندان، منطقه بیلاقی روستای خرو، روستای اصفهک، منطقه بیلاقی و تخت عروس روستای از میغان، باتلاق کویری، چشمه آب معدنی دیگ رستم، آب گرم مرتضی علی

شکل ۳۰-۱۲- بارگاه امامزاده حسین بن موسی الکاظم

شکل ۲۹-۱۲- باغ گلشن

توانمندی‌های استان

شکل ۳۱-۱۲- روستای اصفهک

● منطقه نمونه گردشگری تون و باغستان - آبگرم فردوس: شهر تاریخی و قدیمی تون در جنوب شهر فردوس با وسعتی حدود ۱۸ هکتار واقع شده است که مجموعه‌ای از جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی را تشکیل می‌دهد؛ اما منطقه نمونه گردشگری باغستان آبگرم بیشتر از جاذبه‌های طبیعی برخوردار است.

جدول ۹-۱۲- جاذبه‌های گردشگری شهرستان فردوس

جاذبه‌های تاریخی - مذهبی	جاذبه‌های طبیعی
مدرسه علمیه، حبیبیه و علیا، امامزادگان سلطان محمد و سلطان ابراهیم، آب انبارها، حمام فیروز، حوض سیدی، منازل قدیمی، قنات بلده	آبگرم معدنی، آشکال فرسایش بیابانی

شکل ۳۳-۱۲- آب گرم فردوس

شکل ۳۲-۱۲- امامزادگان سلطان محمد و سلطان ابراهیم

شکل ۳۵-۱۲- مدرسة علياى فردوس

شکل ۳۴-۱۲- مسجد جامع فردوس

● **منطقه نمونه گردشگری بوذرجمهر قاین :** منطقه نمونه گردشگری بوذرجمهر با وسعتی حدود ۵۰۹ هکتار در ضلع شرقی شهر قاین واقع شده است که پیوند تنگاتنگی با پایتخت زعفران جهان و کانون شهری دیرینه و پایدار سرزمین قهستان و فرهنگ و تمدن کهن دارد.

جدول ۱۰-۱۲- جاذبه های گردشگری شهرستان قاینات

جاذبه های تاریخی - فرهنگی، مذهبی	جاذبه های طبیعی
مسجد جامع قاین، امامزادگان عبدالله، زیدالنار، سعداله، زید و داوود زمان (ع)، آرامگاه بوذرجمهر، ابوالمفاخر، قلعه چهل دختر، قلعه کوه، رباط های چاهک و زردان، آب انبار خضری، بند سردوان	غارهای خونیک، فارس، دیو و پهلوان، دره های بیلاقی آهنگران و کوه سیاه، آبشار زول، منطقه شکار ممنوع شاسکوه و مزارع زعفران (طلای سرخ)

شکل ۳۷-۱۲- بوذرجمهر قاین

شکل ۳۶-۱۲- مسجد جامع قاین

شکل ۳۸-۱۲ مزارع زعفران (طلای سرخ) قاینات

● **روستای هدف گردشگری دهسلم در نهبندان:** شرایط اقلیمی مناطق کویری از جمله نهبندان باعث شده تا مردم کویرنشین از ابتکار و خلاقیت خود استفاده کنند و با حداکثر بهره‌گیری از عوامل و شرایط طبیعی آن را در اختیار خود درآورند.

جدول ۱۱-۱۲ جاذبه‌های گردشگری شهرستان نهبندان

جاذبه‌های طبیعی	جاذبه‌های تاریخی - فرهنگی، مذهبی
تالاب کجی نمکزار، آشکال فرسایش بیابانی (کلوت، تپه‌های ماسه‌ای) منطقه شکار ممنوع جیک وزیدر، نمکزار سهل‌آباد	قلعه‌های شاهدژ، نهبندان، بندان، دهک و بصیران، آسبادهای خوانشرف، چهارفرسخ، گوند و میغان، مساجد عاشوراخانه، میغان و طارق، روستای هدف گردشگری دهسلم، امامزادگان سیدعلی و سیدالحسین

شکل ۴۰-۱۲ مزار آقا سید علی نهبندان

شکل ۳۹-۱۲ آسبادهای خوانشرف نهبندان

شکل ۴۱-۱۲- نخستان‌های دهسلم

✓ فعالیت گروهی ۳-۱۲

- ۱- با همکاری مسئولان آموزشگاه و دبیر خود یک نمایشگاه با هدف معرفی جاذبه‌های گردشگری شهرستان محل سکونت خود در مدرسه برپا کنید.
- ۲- از مناطق گردشگری شهرستان محل زندگی خود بازدید علمی کنید.
- ۳- نقش مناطق نمونه گردشگری را، در زمینه اشتغال و درآمد بررسی کنید.

برای مطالعه

برای مطالعه بیشتر به سایت‌های زیر مراجعه کنید :

آدرس اینترنتی	معرفی سایت
www.iranchto.ir	سایت تخصصی میراث فرهنگی و گردشگری
www.skchto.ir	اداره کل میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری خراسان جنوبی

توانمندی‌های اقتصادی استان

درس سیزدهم

* آیا می‌توانید بگویید مهم‌ترین توانمندی‌های اقتصادی استان ما چیست؟

استان خراسان جنوبی یکی از قطب‌های مهم معدنی ایران محسوب می‌شود. علاوه بر این، رونق صنایع دستی همچون فرش‌بافی و برخوردار بودن از رتبه‌های اول و دوم در محصولات باغی و زراعی مانند عنب، زرشک و زعفران در کشور از یک سو و موقعیت بسیار مناسب جغرافیایی و همسایگی با کشور افغانستان به عنوان یکی از بازارهای فروش و همچنین مسیر ترانزیتی در اتصال بندر چابهار به کشورهای آسیای میانه از سوی دیگر، این استان را از نظر اقتصادی در جایگاه ممتازی قرار داده است.

۱- توانمندی‌های استان در بخش کشاورزی

هر چند که استان ما به علت شرایط اقلیمی در بخش کشاورزی به طور نسبی با مشکل مواجه است اما زمینه مناسبی برای تولید محصولاتی که با شرایط محیطی سازگاری بیشتری دارند، فراهم است. چنان‌که در تولید زرشک و عنب مقام اول و زعفران مقام دوم را داراست همچنین در تولید محصولاتی مانند بادام، پسته، انار، سنجد، آلو، زیره، زیتون و پنبه نیز از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

زعفران

زرشک

عنب

پنبه

شکل ۱-۱۳- توانمندی‌های اقتصادی در بخش کشاورزی استان خراسان جنوبی

شکل ۲-۱۳- نقشه پراکندگی محصولات کشاورزی استان

استان ما دارای ۱۳۲۶۳۹ هکتار اراضی زیر کشت محصولات زراعی با تولید ۵۷۰۴۱۲ تن و ۴۶۸۸۸ هکتار سطح زیر کشت محصولات باغی با تولید ۶۱۸۹۳ تن است. همچنین از لحاظ دام، استان دارای ۳۴۱۹۳۷۷ واحد دامی می باشد که علاوه بر تولید نیاز استان، به سایر استان های همجوار نیز تولیدات آن ارسال می شود.

توانمندی های استان خراسان جنوبی در زمینه کشاورزی را می توان در سه بخش مطالعه کرد :

الف) زراعت ب) باغداری پ) دامپروری

الف) زراعت : به جدول ۱-۱۳- نگاه کنید. مهم ترین محصولات زراعی استان خراسان جنوبی شامل زعفران، گندم، جو، پنبه، چغندر قند، محصولات جالیزی و نباتات علوفه ای است.

نکته مهم که در سال های اخیر به علت کمبود آب در استان ما روبه گسترش است توسعه کشت گلخانه ای است که می تواند نقش بسیار مهمی در توسعه بخش کشاورزی داشته باشد.

* آیا می دانید که استان ما در تولید زعفران مقام دوم، در تولید پنبه مقاوم سوم و تولید چغندر قند مقام هشتم را در کشور

داراست؟

توانمندی‌های استان

جدول ۱-۱۳- سطح زیرکشت و مقدار تولید محصولات زراعی استان در سال ۸۹-۱۳۸۸

نام محصول	تولید بر حسب تن	سطح زیرکشت به هکتار
گندم	۶۱۶۵۵	۵۲۱۳۹
جو	۳۴۹۳۳	۱۸۰۶۷
پنبه	۳۱۶۷۲	۹۳۸۵
چغندر قند	۶۳۸۰۰	۲۶۱۱
سیب زمینی	۱۴۲۵	۱۱۱
پیاز	۳۷۲۹	۲۴۵
حبوبات	۴۴۶	۳۰۲
دانه‌های روغنی	۷۲۸	۶۶۵
زعفران	۴۵	۱۲۴۱۱
جمع	۱۹۸۴۳۳	۸۶۵۵۱

ب) باغداری: قابلیت توسعه باغداری از دیگر توانمندی‌های بخش کشاورزی استان است. در نواحی کوهستانی و کوهپایه‌ای میوه غالب باغ‌ها را میوه‌های هسته‌دار مانند زردآلو، آلبالو، هلو، گیلان، گوجه، سنجید و میوه‌های دانه‌دار مانند سیب، گلابی، به و میوه‌های گوناگون مغزدار مانند گردو، بادام و سایر میوه‌ها نظیر عناب، زرشک، توت، شاه توت، انگور، انجیر تشکیل می‌دهد که عمدتاً به صورت پراکنده در اراضی دامنه‌ای و حاشیه آبراهه‌ها استقرار یافته‌اند. و در دشت‌ها و سرزمین‌های هموار و پست میوه غالب باغ‌ها را انار، پسته، خرما، زیتون و... تشکیل می‌دهد.

* به نظر شما با توجه به شرایط اقلیمی در استان ما، باغداری دیمی مفیدتر است یا آبی؟ چرا؟

جدول ۲-۱۳- تولید محصولات عمده باغی بر حسب تن و سطح زیر کشت آن به هکتار در استان خراسان جنوبی

نام محصول	تولید بر حسب تن	سطح زیرکشت به هکتار
عناب	۱۸۳۳	۱۳۰۹
زرشک	۹۷۵۴	۱۰۸۱۹
سایر تولیدات باغی	۶۱۸۹۳	۴۶۸۸۸
جمع	۷۳۴۸۰	۵۹۰۱۶

شکل ۳-۱۳- باغات انار در استان خراسان جنوبی

پ) دامپروری : علی‌رغم شرایط نامناسب اقلیمی، بیش از ۱۵۱۵۳ خانوار عشایری در استان به فعالیت‌های دامی مشغول‌اند. علاوه بر آن در بخش دامپروری، پرورش مرغ گوشتی و تخم‌گذار، گاو شیری و گوشتی، گوسفند، بز و شتر به صورت سنتی و صنعتی انجام می‌پذیرد.

* آیا می‌دانید در سال ۱۳۸۷ بیش از ۸۰۰۰۰ نفر عشایر، برابر ۱۲ درصد جمعیت کل استان، در زمینه تولید پروتئین و لبنیات در استان ما فعالیت داشته‌اند؟

شکل ۴-۱۳- توانمندی‌های اقتصادی در بخش پرورش دام و طیور

توانمندی‌های استان

جدول ۳-۱۳- تعداد و میزان تولیدات دام و طیور استان خراسان جنوبی

نوع دام	تعداد	نوع تولید	میزان تولید برحسب تن
بز و گوسفند	۲۸۸۶۹۷۳	گوشت قرمز	۲۰۸۸۰
گاو و گوساله	۱۰۹۹۷۶	گوشت سفید	۴۱۶۹۱
شتر	۲۴۲۶۴	تخم مرغ	۷۸۵۵
طیور	۸۰۵۱۶۹۰	عسل	۴۳/۸
جمع	۱۱۰۷۲۹۰۳	جمع	۷۰۴۶۹/۸

- محدودیت‌های کشاورزی استان : با وجود توانمندی‌های فراوان کشاورزی در استان، باید گفت که تنگناها و مشکلاتی نیز در توسعه فعالیت‌های کشاورزی وجود دارد؛ از جمله :
 - محدودیت منابع آب از لحاظ کمی و کیفی، پایین رفتن سطح سفره‌های آب زیرزمینی و کاهش منابع آب‌های سطحی
 - تخریب و تغییر کاربری زمین‌های کشاورزی
 - نظام خرده مالکی در بیشتر روستاهای استان
 - عدم ایجاد مکانیزاسیون کشاورزی در اغلب روستاها به علت گران بودن و نبود سرمایه

فعالیت گروهی ۱-۱۳

- ۱- چند مورد از توانمندی‌های استان را نام ببرید.
- ۲- در زمینه ارزش افزوده محصولات استراتژی و بومی استان، در منابع اینترنتی جست‌وجو کنید یافته‌های خود را به کلاس ارائه دهید.
- ۳- برای کاهش محدودیت‌های کشاورزی در استان ما، چه راهکارهایی را پیشنهاد می‌کنید؟

۲- توانمندی‌های استان در بخش صنعت و معدن

- الف) بخش صنعت : استان ما دارای مزیت‌های نسبی جهت توسعه فعالیت‌های صنعتی است که در صورت سرمایه‌گذاری مناسب، چشم‌انداز پر رونقی را نوید می‌دهد. که عبارت‌اند از :
- ۱- وجود ذخایر عظیم معدنی قابل توجه جهت توسعه صنایع معدنی

۲- نزدیک بودن به بازارهای مصرف افغانستان و کشورهای آسیای میانه

۳- واقع شدن در مسیر ترانزیتی شرق کشور

۴- وجود نیروی‌های جوان با استعداد و تحصیل کرده در استان

۵- وجود مراکز آموزش مهارت‌های فنی و تخصصی در استان

۶- وجود امکانات زیربنایی از قبیل: زمین، برق، گاز طبیعی و...

به جدول ۴-۱۳ توزیع پراکندگی جغرافیایی واحدهای صنعتی استان توجه کنید. نام صنایعی را که در شهرستان محل زندگی شما وجود دارد، بنویسید.

شکل ۵-۱۳- توانمندی‌های اقتصادی در بخش صنعت

توانمندی‌های استان

جدول ۴-۱۳- توزیع پراکندگی جغرافیایی واحدهای صنعتی استان خراسان جنوبی

شهرستان	تعداد واحد صنعتی	واحدهای صنعتی شاخص
بشرویه	۱۰	کارخانه پنبه پاک کنی، کارخانه سنگ بری و...
بیرجند	۱۶۴	صنایع لاستیک سازی (کویر تائر)، صنایع کاشی و سرامیک، صنایع غذایی، صنایع شیمیایی، صنایع برق و الکترونیک، صنایع فلزی، صنایع کانی غیرفلزی و...
خوسف	۱	صنایع غذایی
درمیان	۴	سیمان باقران، قندقستان و...
زیرکوه	۱	شن شویی حاجی آباد و...
سرایان	۲۶	کارخانه پنبه پاک کنی، کارخانه صنایع شیر سرایان، کارخانه سنگ بری، تولیدلوله و اتصالات پلی اتیلن، کارخانه تولید قطعات بتونی، مجتمع صنعتی و معدنی خاک و...
سربیشه	۱۶	اکسید منیزیم، سنگ بری سنگ های گرانیتی، صنایع غذایی، فرش ماشینی و...
طبس	۲۰	صنایع غذایی، صنایع سبزی پاک کنی و بسته بندی آن، شن شویی و...
فردوس	۳۷	صنایع نساجی و سلولزی، صنایع شیمیایی، صنایع غذایی، صنایع فلزی و کانی های غیرفلزی و...
قاین	۵۴	سیمان، صنایع غذایی، سنگ بری، صنایع شیمیایی، صنایع پلاستیک سازی، صنایع فلزی، صنایع کانی غیرفلزی و...
نهبندان	۲۰	سنگ بری سنگ های گرانیتی، صنایع غذایی، کارخانه تولید مصالح ساختمانی و...
جمع	۳۵۳	---

یکی دیگر از توانمندی‌های صنعتی استان ما، صنایع دستی است. فرش بافی یکی از مهم‌ترین صنایع دستی استان محسوب می‌شود که از اهمیت بسیار و سابقه‌ای دیرینه برخوردار است؛ به‌طوری‌که فرش‌های «مود» و «درخش» در کشورهای اروپایی شهرت فراوانی دارند.

شکل ۶-۱۳- فرش مود

* کدام یک از صنایع دستی در شهرستان محل زندگی شما از رونق برخوردار است؟ چند مورد را نام ببرید.

ب) بخش معدن: به جدول ۵-۱۳ توزیع پراکندگی معادن استان ما نگاه کنید. بگویید که بیشترین و کمترین معادن فعال استان

در محدوده کدام شهرستان‌ها واقع شده است؟

جدول ۵-۱۳- توزیع پراکندگی معادن استان

شهرستان	تعداد معادن فعال	معادن شاخص
بشرویه	۲	گرانیت، مرمریت
بیرجند	۲۹	دولومیت، بنتونیت، مرمریت، سنگ لاشه، خاک صنعتی، آهک، سیلیس
خوسف	۱	مس، خاک صنعتی، گچ خاکی، آهک، مرمریت
درمیان	۱۰	گرانیت، آهک، سنگ لاشه، بنتونیت و مارن
زیرکوه	۳	خاک صنعتی، گچ خاکی، آهک، فلدسپات، سنگ های ساختمانی
سرایان	۱۲	بنتونیت، خاک صنعتی، گچ خاکی
سریشه	۳۹	منیزیت، گرانیت، کرومیت، بازالت، گل سفید، توف، پرلیت، دیاتومیت و مرمریت
طیس	۹	زغال سنگ، فلورین، خاک نسوز، بنتونیت، سولفات سدیم، باریت کریستالین، منگنز و گچ
فردوس	۲۱	کائولن، سیلیس، گچ خاکی، بنتونیت و سنگ لاشه
قائنات	۲۰	فلدسپات، تراورتن، مارن، بنتونیت، گچ خاکی، آهک، گرانیت، زئولیت، بوکسیت، مس، آهن، سرب، طلا، باریت، منیزیت، تالک، آزبست، خاک های نسوز، سنگ های ساختمانی، نمک
نهبندان	۶۳	گرانیت، گچ خاکی، کرومیت، منیزیت، سرب، سیلیس، سنگ چینی
استان	۲۰۹	---

استان خراسان جنوبی با بیش از ۲۰۰ معدن فعال و انواع مواد معدنی با میلیون ها تن ذخیره و استخراج سالانه حدود ۳ میلیون تن یکی از قطب های معدنی کشور محسوب می شود. استان ما از نظر تنوع و میزان کانسارهای معدنی بسیار غنی است؛ به طوری که ذخیره و منابع معدنی شناسایی شده و در حال بهره برداری استان، بسیار فراوان است و موارد مهم آن عبارت اند از: گرانیت، مرمریت، سنگ لاشه، بنتونیت، آهک، مس، منیزیت، دولومیت، خاک صنعتی، گل سفید، کرومیت، آزبست، گچ، توف، بازالت، پرلیت، تراورتن، فلدسپات، بوکسیت، مارن و زغال سنگ و

* آیا می دانید که ۲۳۲۶ نفر به طور مستقیم در بخش استخراج معادن در استان ما مشغول به کارند.

شکل ۷-۱۳- توانمندی های اقتصادی در بخش معدن

۳- توانمندی های استان در بخش خدمات (بازرگانی و حمل و نقل)

* با کمک دبیر خود چند مورد از اقلام صادراتی استان عزیزمان را بنویسید.

● **بازرگانی :** با توجه به توانمندی های استان ما در زمینه های کشاورزی و صنعتی، برخورداری از مرز طولانی و مشترک با کشور افغانستان و همچنین وجود بازارچه های مرزی فعال در استان، زمینه مناسبی برای تجارت در ابعاد داخلی و خارجی فراهم شده است. بازارچه های مرزی یزدان، میل ۷۵، دوکوهانه، میل ۷۳ به همراه گمرکات در استان در زمینه صادرات و واردات کالا به کشور افغانستان و سایر کشورهای آسیایی و اروپایی از طریق تجار، تولیدکنندگان، پیلهوران و تعاونی های مرز نشین، فعال اند.

● **حمل و نقل :** موقعیت مناسب جغرافیایی ناشی از واقع شدن در محور ترانزیتی شرق کشور (چابهار - بیرجند - مشهد) و هم مرزی با کشور افغانستان و امکان توسعه مبادلات با این کشور و کشورهای آسیای میانه، شرایط مناسبی را برای گسترش حمل و نقل و استفاده از آن به عنوان یکی از مزیت های استان خراسان جنوبی فراهم کرده است. طول راه های اصلی استان ۴۶۷۳ کیلومتر و طول راه های فرعی روستایی آسفالت ۹۰۲۹ کیلومتر است.

* به نظر شما احداث راه آهن چابهار - بیرجند - مشهد چه نقشی در شکوفایی اقتصاد استان خواهد داشت؟ با کمک دبیر خود در کلاس بحث کنید.

فعالیت گروهی ۲-۱۳

- ۱- چه عواملی در پراکندگی جغرافیایی صنایع استان خراسان جنوبی نقش داشته است؟
- ۲- به نظر شما، اولویت سرمایه گذاری با کدام بخش اقتصادی استان خراسان جنوبی است؟ چرا؟
- ۳- بازارچه های مرزی چه نقشی در شکوفایی اقتصاد استان می توانند داشته باشند؟

برای مطالعه

برای مطالعه بیشتر به سایت های زیر مراجعه کنید :

معرفی سایت	آدرس اینترنتی
سازمان جهاد کشاورزی خراسان جنوبی	www.agrijahad.ir
سازمان صنایع و معادن خراسان جنوبی	www.skh.min.gov.ir
سایت تخصصی معادن خراسان جنوبی	www.skh.min.gov.ir
سازمان بازرگانی خراسان جنوبی	www.skco.ir
اداره کل راه و ترابری خراسان جنوبی	www.rah-kj.ir

